

BAROMFIÁK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KOZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 4 forint, félévre 2 forint.
Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják.

Szerkeszti: SZILASSY ZOLTÁN,
az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkárja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, álló-ut (Köztelek).

TARTALOM

	Oldal
A Bráhma-tyukfaj. <i>Beivinkler Vilmos és Koppély Géza</i>	29
Tárca. A fázán. <i>Dr. Sz. I.</i>	30
A tojáról. <i>Dr. Rätz István</i>	31
Vegyesek	32

Tyukok teletetése. — Ludak hizlalása Pomerániában. — A gödöllői kir. vadaskert fázánosa.

A Bráhma-tyukfaj.

(Műmelléklettel.)

I. A Bráhma eredete.

Bármily tüzetesen kutassunk is a szakirodalomban, megbízható adatokat a Bráhma-tyukfaj eredetéről nem lelünk, miután a talált adatok homlokegyenest ellenkeznek egymással. Míg a szakirodalom egy része a Bráhma-tyukfaj eredeti fajnak, az összes ázsiai fajok törzstájának nevezi, az írók másik része ezen remek alkotásokat több ázsiai faj keresztezéséből eredőnek nyilvánítja.

Amerikai szaklapok szerint az első Bráhmákat Chamberlain 1846-ban, egy Indiából New-Yorkba érkező hajó matrózától vette meg s fiait 1847-ben az eredeti törzset pedig 1848-ban, Cornish nevű hartfordi lakosnak adta el, ki ezen tyukfajt 1850-ben a bostoni kiállításon mutatta be először nyilvánosan.

1851-ben S. P. Bumham bostoni lakos szintén jelent meg a nyilvánosság előtt Bráhmákkal, melyek közül 1852-ben 2 törzset Victoria angol királyné részére Londonba küldött.

Ezen tenyésztő azt állítja, hogy Chamberlain, illetőleg Cornish fele Bráhmákból nem kapott, hanem állatait Cochinchina és Chittaging nevű tyukfaj keresztezéséből nyerte.

A Bráhmák a Cochinchinához testalkatra nézve ugyan hasonlítanak, de ezektől nemcsak jellemző 3-szoros tarajuk, hanem színük, tartásuk, élénkségük, de leginkább gazdasági értékük által előnyösen különböznek.

Németországta és pedig Nürnbergbe az első világos Bráhmák szintén Amerikából, nevezetesen Filadelfiából importáltak Geisse amerikai konzul által, hanem szép elegáns külsejük s kitűnő tulajdonságaik következtében igen gyorsan elterjedtek s most nemcsak Angliában, hanem az egész kontinensen a legkedveltebb tyukfajok közé tartoznak.

II. A kakas leírása.

Fej: Az állat nagyságához viszonyítva igen kicsi, rövid, gömbölyű, a szemek felett a koponyacsontok kissé előreállók. A fejboltozaton a fejet két egyenlő részre osztó mélyedés látható. A fej igen nemes és rendkívül élénk kifejezésű.

Taraj: tulajdonképen 3 egymás mellett párhuzamosan elhelyezett kis, tompa, legömbölyített reczétű tarajból áll, melyek tövüknél egymással össze vannak nőve. A középső taraj 9—10 milliméter magas s igen legömbölyített reczétű, a 2 oldaltaraj csucsai azonban csak oly magasak, hogy a középtaraj csipkézetének alsó bevágásáig érnek.

A csücskök hasonlóan a főtaraéhoz, szintén gömbölydedek. A középtaraj a leghosszabb s a fej boltozatának irányát követi a jobbról és

bairól mellette fekvő oldaltaraj, elől, hátul kissé rövidebb, mint a középtaraj, úgy, hogy az egész képződmény szép, összhangzatos egészet képez. Az egyes tarajsoroknak egyeneseknek s egymással párhuzamosoknak kell lenniök, görbén összenőtt taraj szépséghibának tekintendő ép úgy, mint a magas, egyenetlen taraj; mely az illető állat értékét csökkenti.

Ezen hármias legömbölyített élű taraj csakis a Bráhma-fajnál fordul elő s ezen állatok fel-tünő fajjellegét képezi. A németek. különös formája miatt, borsótarajnak nevezték el.

Csőr: igen erős, rövid, hajlított.

Állebernyek: rövidek, finom szövötűek, szépen legömbölyítettek, élénk vörös szeműek. A két állebernye között igen jellemző toka csüng alá.

Füllebernyek: hosszúak, az állebernyek alá lógók, finom szövötűek, élénk pirosak.

Arcc: igen élénk vörös színű és lehetőleg ment, finom, hajalaku tollacsoktól.

Szemek: középnyagok, mélyen fekvők rendkívül élénk, intelligens kifejezéssel.

Nyak: középhosszu, szépen hajlott, magasan hordva igen dus, tömött, hosszú, vállat fedő hátat és mellet kör alakú vonalokban érintő toldiszzszel. A fejen levő tollak igen rövidek, hozzálapultak, miért is a fej és nyak közötti átmeneten igen jellemző behajlás képződik.

Vállak: igen szélesek.

Hát: rendkívül széles, lapos, rövid, mely igen szép elliptikus vonalban a farok felé emelkedik. Görbe pupos hát nagy hibának tekintetik, míg kissé lehajlott hátat sok tenyésztő kedveli. A hát igen gazdag tollazattal álló nyereggel s gyönyörű szép, hosszú, még a szárny hegyeit is elfedő, dus finom tollakból álló nyeregtollakkal van diszítve.

Mell: igen széles, nagyon telt, mely és erősen előredűl.

Szárnyak: kicsinyek, a testhez erősen szorítva hordatnak. A szárnytollak végei a nyeregtollak által teljesen elfedettek.

Czomb: rendkívül erős, a melltollazat által kissé elfedve s igen dus puha tollazattal ellátva. A czombtollazat a czomb külső részén oly erősen van kifejlődve, hogy a tollak a térdhajlason tul kiállanak.

A meddig ezen meghosszabbított czombtollazat nem nagyon durva s az állat nyugodt állásánál a czomb irányát követi, ez okvetlenül megtűrendő, ha azonban valamely állatnál a czombtollazat kemény, a lábszár irányához majdnem függőlegesen elálló, vagy egészen odasimuló tollakból áll, ez hibás állatnak nevezendő.

Lábszárak: középhosszuak, de a dus tollazat miatt látszólag rövidek. A lábszárak igen erősek, széles állásuak s a kifelé álló részeken, lágy, de dus, a lábszártól elálló tollazattal ellátvák.

Lábujjak: erősek és egyenesek, a külső és középső lábujj egészen a körömig dusan, kemény tollakkal benöve. Ezen tollazat, megszakítatlan folytatását képezi a lábszárak tollazatának s azon állat, mely dus láb és lábujjtollazattal nem bír, a fajtenyésztő szempontjából értéktelen.

Sarkantyú: középhosszu, erős, felfelé álló.

Farok: középhosszu, rövid sarlótollakkal ellátva. A farok iránya, nem követi egészen a hát, illetőleg nyereg irányát, hanem ezek irányától eltérve, valamivel felfelé hajlik.

Hátulsó részük: igen széles, messze a czombok mögött kiálló, igen telt s rendkívül dus, lágy tollakkal fedve.

Alak: szerlelett erőteljes zömök, széles és mély.

Tartás: magas, igen élénk. A hajlított nyak, a nemes, magasan hordott fej, az egész állatnak rendkívül kedvező, intelligens kifejezést kölcsönöz. Főkélek egy kiváló Bráhma-kakasnál: nagy, szélesség és mélység mellett megfelelő magasság.

Tenyésztőink tájékozása czéljából alább egynehány meretet közlünk, melyeket birtokunkban lévő ritka szépségű két éves tenyészbráhmákak méreteiből nyertünk:

Magasság a földtől a fej boltozatáig	650 ^{mm}
Magasság a földtől a hátig	400 "
Méret a háttól a fej boltozatáig	250 "
Méret a csőr hegyétől homlokon át a nyak végeig	300 "
A lábszár hossza a földtől a térd-csuklógig	120 "
Méret a térdcsuklótól a czomb tövéig	180 "
Középuji hossza	80 "
Lábszár átmérője	22 "
Csőr hossza	23 "
Csőr szélessége a tövön	13 "
Csőr magassága a tövön	17 "
Fej magassága a szemek irányában mérve	45 "
Fej szélessége a szemeken keresztül mérve	45 "
Hát szélessége	200 "
Hát hossza	250 "
Mell szélessége	200 "
Szárny hossza a válltól az első rendű evezőtollak végeig	250 "
Taraj hossza	45 "
Taraj szélessége a közepén	13 "
Taraj magassága a legmagasabb részen	10 "

A 2 éves tenyészkakas élősulya tavaszkor 5¹/₂ kilogramm.

A Bráhmák gazdasági értékének megítélésénél szükséges az egyes testrészek súlyának egymáshoz arányát ismernünk, miért is érdekel fog birni, ha t. olvasóinkat ezirányban tett méréseinkkel is megismertetjük.

A leölt 1¹/₂ éves Bráhma-kakasnak élősulya 5250 gramm.

Tollak, belek, vér stb. szóval háztartásban nem használható részek sulya 700 gramm.

Az állat sulya felbontott, tisztított állapotban 4550 gramm. Csontok 800 gramm. Marad élvezhető tiszta hússúly 3750 gramm, vagy az élősúly 71⁴⁸/₁₀₀ százalékja.

III. A tyuk leírása.

Fej: az állat nagyságához aránylag igen kicsi, rövid és hajlott, a szemek felett a koponyacsontok kissé előreállók. A fejboltozaton a fejet két egyenlő részre osztó mélyedés látható. A fej igen nemes és rendkívül élénk kifejezésű.

Taraj: rendkívül hasonlít a kakas tarajához, csak hogy sokkal kisebb.

Csőr: igen erős, rövid hajlított.

Allebernyék: rövidek, finom szövötűek szépen legömbölyítettek, élénk vöröszíniűek. A két allebernye között igen jellemző toka csüng alá.

Füllebernyék: hosszúak, gömbölyűek, az allebernyék alá lógók, finom szövötűek, élénkpirosak.

Arcz: igen élénk vöröszíniű s lehetőleg ment hajalaku tollacsakától.

Szemek: középnyagok, mélyenfekvők, rendkívül élénk intelligens kifejezéssel.

Nyak: rövid, magasan hordott. A nyak a fej kis méretei miatt felül keskeny, alul igen széles, dacára ennek rendkívül szabályos. A nyak toldisze feltűnően dus. A fejen levő tollak igen rövidek, ahhoz lapultak, miért is a fej és nyak közötti átmeneten igen jellemző behajlás képződik.

Vállak: igen szélesek.

Hát: rendkívül széles, rövid a fark felé emelkedő. A hátsó rész oly dus tollazatu, hogy gyönyörű formájú, puha tollakból álló tollpárnát képez. Ezen tollpárnát áttöri az erős tollakból álló fark, mely ferde irányban hordatik. Ezen ferdén hordott erős farktollak által igen különbözik a Bráhma a Cochintyuktól, melyhez testalkatra nézve különben igen hasonlít.

Mell: igen széles, nagyon telt, igen mély és erősen előredűlő.

Szárnyak: kicsinyek, a testhez erősen szorítva hordatnak. A szárnytollak végei a hátsó testrészek dus pelyhezete által teljesen elfedtetnek.

Czomb: rövid, rendkívül erős s a kakasénál még dusabb, puha tollazattal ellátva. A czombtollazatra nézve ugyanaz áll, mit a kakas czombtollazatának leírásánál megemlítettünk.

Lábszárak: középhosszúak, de a dus tollazat miatt látszólag rövidek. A lábszárak igen erősek, széles állásuak s a kifelé álló részeken lágy, de dus, a lábszártól elálló tollazattal látvak el.

Lábujjak: erősek és egyenesek, a külső és középső lábujj egészen a körömig dusar, kemény tollakkal benöve. Ezen tollazat megszakítatlan folytatását képezi, a lábszárak tollazatának s

azon állat, mely dus láb- és lábujjtollazattal nem bír, a fajtenyésztő előtt értéktelen.

Farok: középhosszú, erős tollakból áll. A fark igen szépen egyenletesen van alkotva, úgy, hogy kézzel kissé az állat feje felé nyomva, gyönyörű legyezőt képez. A farktollak iránya nem követi egészen a hát, illetőleg a tollpárna irányát, hanem ezek irányától valamivel felfelé eltér. A fark tengelye, s a test-hossziránya egy síkba kell hogy essék, ha tehát a fark ferde a test tengelyéhez, ez az illető állatot teljesen értéktelenti. Ez különben oly szabály, mely minden fajbaromfinál alkalmazandó, mert a szemet semmi sem sérti jobban, mint ferdén álló fark.

Hátulsó részük: igen széles, messze a czombok mögött kiálló, igen telt s rendkívül dus, lágy pehelytollakkal fedve, úgy, hogy a hátsó részek gyönyörű alakú tollgömböt képeznek.

Alak: szerfelett erőteljes, zömök, széles és mély.

Tartás: magas, igen élénk. A magasan hordott igen nemes fej, az állat élénksége a szemléltre rendkívül kedvező benyomást tesz. Főkélek egy elsőrangú Bráhma-tyuknál kiváló alak mellett dus, kifogástalan tollazat. Hogy t. olvasóink képzeletükben megfelelő képet alkothassanak kiváló Bráhma-tyukról, tenyésztünk egy kifogástalan példányát megmértük s mérésünk eredményét alábbiakban közöljük:

Magasság a földtől a fej boltozatáig	460	mm.
Magasság a földtől a hátig	320	"
Méret a háttól a fej boltozatáig	140	"
Méret a csőr hegyétől, homlokot át a nyak végeig	240	"
A lábszár hossza a földtől a térd-csuklóig	100	"
Méret a térdcsuklótól a czomb tövéig	110	"
Középuj hossza	70	"
Lábszár átmérője	15	"
Csőr hossza	18	"
Csőr szélessége a tövön	11	"
Csőr magassága a tövön	12	"
Fej magassága a szemek irányában mérve	36	"
Fej szélessége a szemeken keresztül mérve	36	"
Hát szélessége	180	"
Hát hossza	160	"
Mell szélessége	160	"

Szárny hossza a válltól az elsőrendű evezőtollak végeig	240	mm.
Taraj hossza	25	"
Taraj szélessége a közepén	6	"
Taraj magassága a legmagasabb részen	7	"

A 2 éves tenyésztük élősulya tavaszkor 4 kilogramm.

IV. A világos Bráhmák.

Jelenleg kétféle Bráhmák tenyésztetnek, melyek világos és sötét Bráhmák alatt ismeretesek.

A világos Bráhmák tollainak külső alapzine tiszta ezüstfehér, a tollak belső része világos hamuszürke, mely sűrű szín azonban csak akkor látható, ha az állat tollait felborzoljuk. Ezen sűrű színű pelyhezet által a fehér Cochintyuktól azonnal megkülönböztethetők, mert ezek pelyhei hófehérek.

A fej színezete ezüstfehér, a nyakék tollainak alapszine szintén fehér, de minden egyes toll közepe tiszta fekete rajzjal van ékesítve. Miután a kakas nyaktollai hosszúak, ezen tollaknál az említett rajz mint hosszú, a toll közepén végigvonuló s ennek alakjának megfelelő vonal mutatkozik, míg megfelelőleg a tyúk nyaktollalakjának, ennél a fekete rajz gömbölyű, tömörebb alakot mutat. Mindkét nemnél a nyak tollai a fej felé finomabbak s a hát irányában szélesebbek, miért is a nyakék rajza ezen tollképződésnek megfelelőleg a fejtől a hát felé szép egyenletesen erősbödik, tömörül.

Miután csakis a nyaktollakon észlelhetjük a szóban forgó fekete rajzot, ezen ékesített tollak végei a két allebernyénél kezdődő s a tiszta fehér mell, váll és hátan végigvonuló, szép, egyenletes ivalaku határvonalat képeznek. A szárny elsőrendű evezőtollai feketék, vagy pedig fehéren szegélyezett feketék, a másodrangú evezőtollak külső részei fehérek s zárt szárnynál nem látható belső felük fekete.

A tyúk farktollai feketék, a fark fedőtollai szintén feketék finom fehér szegélylyel. A kakasnál a farktollak zöld zománczu feketék, a sarló-tollak ugyanily feketék finom fehér szegélylyel. Sok kakasnál azonban e fehér szegély hiányzik, mi hibának nem tekintendő. A kakas finom nyereg-tollai fehérek, különös szépségnek tekin-

TÁRCSA.

A fáczán.

Nimród odaadó hiveinek magasan feldobog a szíve, ha a ligeterdők e fejedelmi vadját említeni hallja. Jason diszes madara egész az aranygyapjúig viheti vissza származását, midőn az argonautákkal először lépett a mosolygó görög földre. Azóta kis és nagy sportemberek szenvedélyének kiváló tárgya, melyet egyforma érdeklődéssel kísér a nagyúr, ki szízával öldöklie le a lármás hajtósereg előtt s a szegény ördög, ki bűnének tudatában, de legyőzhetlen szenvedélytől üzetve lesi «rozsdás»-a végére a tilos vadat.

A vadász-nyelv, mely gazdag a jellemző képletekben és kifejezésekben, a fáczánnal szemközt szinte a galanteriáig megy és «bouquet»-nek nevezi nála azt, a mi a fogolynál csak «sereg», «láncz», «folt» vagy «csapat»-számba megy, tuzoknál, lúdnál, «falka» nevet visel s így lelkesültében a virágok közé sorolja, vagy legalább azokhoz hasonlítja e tarka madarat. Eltekintve szellemi képességeitől, melyekről sokat alig lehetne mondani, külsejéről rá is szolgál e megkülönböztetésre. A kakas büszke megjelenése, a drágakövek színeiben ragyogó tollazata megkapó látvány nyújt s kit ne ragadna el a vadászhev, mikor hangosan kodácsolva robog fel a sűrű cserjéből, zuhogó szárnycsapással emelkedik a magasba, ott villámgyors, egyenes repüléssel szeli a léget s míg a napfény szikrázva tör meg tollai bitorán, tarka zászlója hosszan és méltósággal uszik utána. Fejedelmi látvány és még fejedelmibb Hubertus hiveinek, ha a biztos damaszt

dördülését tisztesen visszhangozza a berek s a nemes vad holtra találva súlyos eséssel zuhan a harasztra.

Mikor az első dér tarka-barkára csipi az erdőt s a cserjék a cziromsárgától a haragos violáig a szívárvány minden színében pompáznak, hulló levél zörög a lomb között s a friss haraszt csörgése elárulja még a futkosó rigó lépteit is; mikor a bokrokon érett bogycok piroslanak s a makk kopogva hull alá a szellő minden lehelle-tére: akkor ellenállhatlan vágy vonja az erdőre a vadászt s akkor nyílik meg a fáczánok évadja. Addig csendnek kell honolni, nehogy a kényes vad az első kódós reggelen elszeledjen, kivándoroljon; addig minden puskaelövés, mely az erdők csendjét zavarja, csak egy fáczánpecsenye után ólálkodó róka, vagy egy betolakodott merész héja halálát jelentheti.

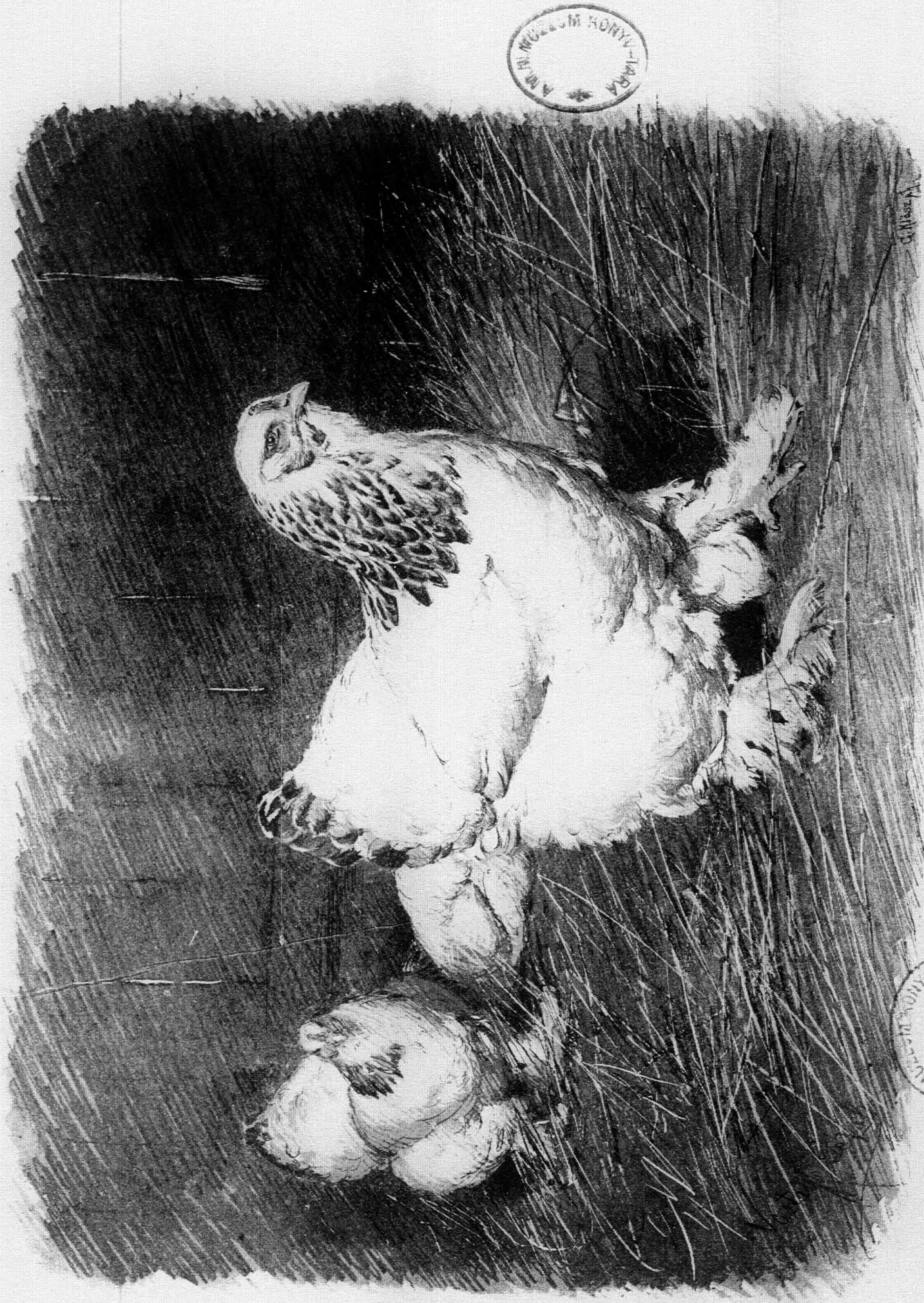
Alkony felé aztán megmozdul az erdei élet. Tisztásokon, erdőszéleken futva, de óvatosan suhan elő a szerényemű tyukocska, méltósággal libben át a szegélyző árkon a kakas. Mire a leáldozó nap fénye aranyos küllőkbe kezd szétolvadni, messzehallatszó zuhogással galylyaz fel az első kakas, majd hívó kiáltásaira a tyukok serege s mire a szürkület egyhangú leple borul a tájra, csend uralkodik a szálerdő fáczánoktól népes galyai között.

Mert hát a fáczán is tyúk és baromfi, baromfi már csak azért is, mert elterjedését pagonyainkban emberi gondozásnak köszöni s az ember gondozása nélkül tán újból kiveszne. — Tenyésztésében már sokkal több a mesterség és kevés a vadászromantika, mint vadászatában. Jelentékeny szaporulatot csak mesterséges tenyésztéssel lehet nála elérni.

Tavaszzsal hosszú csatárlánczba oszlott gyermekesoport kutat a bokrok alján, tojásai után egy-két erdész vezérlete alatt s míg a felzavart tyúk nesztelenül kuszik földre, könnyen felismerhető fészkekből, mely egy egyszerűen a harasztba kotort gödörből áll, tojásait összeszedik, mire ő a tojásrakást szorgalmasan folytatja, melyek mindaddig, míg a kellő szám nincs együtt, összeszedetnek. A tojásokat erre külön berendezett telepen 20—25 — önként jó kotlós pulykák gondjaira bízzák s ha minden jól megy, a 24-ik napon a világ legkedveltebb csirkéi, de egyszersmind frányamód kényes jószágok kelnek ki belőlök.

Ma már kihalóban van az a nagy vöröszakállu mordarczu csehjáger-typus, melyre gyermekkoromból oly élénken emlékezem s mely nálunk valaha egyedüli hirtokosa volt a fáczánnevelés ezerféle titkainak és babonáinak. Milyen áhitattal néztük mi gyerekek ezeket az esetlen nagy bumfordikat, a mint görcsös kezeikkel gyöngéden bántak a sipogó jószágokkal, míg a ketreczbe zárt pulykamama kíméletlen vágásokkal ostromolta a kezük fejét, ha benyultak hozzá. Mert a mamák elmésen szerkesztett ketreczekben ülnek, melyeknek előrészen apró nyílások alkalmazvák. Ezeken keresztül a csibék deszkával elzárt kifutóba jutnak, hol hangyatojásból, vagy az u. n. «fauzli»-ból álló első eledelüket nyerik. A «fauzli» készítése a koronája minden fáczánvadász tudományának. Tojás és tej együtt főzve és apróra vágott cziczfarkfűvel elkeverve adják ezt az arkamot, a melynek mindig aznap kell fogyasztásra kerülnie, a mikor készült. Később árpakása kerül sorra, majd végül, mikor a csibék a kritikus taréjvarasodáson átestek: a tiszta buza képezi legjobb táplálékukat. E mellett 5 hetes

Művelődés a „Köztelek” 89. (115.) számához.

Egy éves világos Bráhma tyúk.

Beitüskölő-Koppány hatvani fajharomfényeséből.

A „Köztelek” számdra természet után rajzolta Vastagh Géza.

tek, ha a nyeregtollak igen finom, éles, fekete hosszvonalással díszítve.

A czombtollazat tiszta hófehér. Feketével árnyalt czombtollazat hibának tekintetik. A láb-tollazat fehér csekély fekete árnyalással, tiszta fehér lábtollazat, tenyészállatoknál alább felsorolt okoknál fogva teljesen kerüendő.

A hát szintén tiszta fehér legyen, feketén pettyezett hát nagy szépséghibának tekintendő.

A csőr alapszíne sárga, szaruszinű foltokkal. Tiszta sárga csőr tenyészállatoknál nem kívánatos. A lábak tiszta sárga színűek. A szemek vöröses-sárgák. A taraj, arc és a lebernyék élénkpiros színűek. Fehér foltok a tüllebernyékben az illető értékét tetemesen csökkentik.

Kifogástalan világos Bráhmákat ritkán találunk; a nyakék rajza igen gyakran elmosódott vagy tulságosan fekete, a hát fekete tollak által van éktelenítve, a láb- és ujjtollazat gyenge, végre különösen a kakasoknál a nyak s a nyereg tollazatának alapszíne nem tiszta ezüstfehér, hanem sárgás árnyalatu, mi a nap és eső behatásától ered, miért is, ha ezen sárga árnyalás nem tulságosan erős, tenyészállatoknál hibának fel nem róható.

Ha tenyészállatokot összeállítunk, különösen arra figyeljünk, hogy a csőr mindkét nemnél szaruszinű csikokkal birjon. Ha az egyik nemű állat tiszta sárga csőrrel bir, ugy a másnemű állatnak okvetlen csikos csőrűnek kell lennie, mert ha apa és anya tiszta sárga csőrű, az ivadékok hiányos elmosódott nyakékkal fog birni; ép ugy óvakodunk kell oly tenyészállatok választani, melyek lábtollazata (de világért sem czombtollazata) tiszta fehér, hanem inkább oly állatokat kell tenyészteni czélokra kikeresnünk, melyek lábtollazatában gyenge fekete árnyalás található, mert ha tiszta fehér lábtollu állatokat választunk, a nyakék teljesen elmosódik az ivadékoknál.

Ha a tenyészkakas nyaktollazatának rajza gyenge, oly tyukot adjunk melléje, melynek lábtollazata erősebben, feketén árnyalt és melynek nyakraja igen éles és megfordítva, mert ha kakas és tyuk éles nyakrajzzal s erősen feketén árnyalt lábtollazattal bir, az ivadékok tulságosan fekete elmosódott nyaktollakat kap. Ez esetben az ivadékok háta is fekete foltok által lesz éktelenítve.

koruktól fogva szorgalmasan legelni járnak, a hol ugyancsak teletűnik a bőgyüket szöcskével és egyéb bogárnéccióval.

Ellenségük első sorban a nedvesség, a megázás, a hideg időjárás, a tisztátalanság, bizonyos nérges növények és rovarok, egy sereg ragályos agy inkább jarványos betegség és legfőképp a — görény.

Augusztus végétől kezdve már fákön töltik az éjet s kezdenek az erdőn el-elszórakozni, nem sokat törődve a pulykamamák örökös pittyegésével. Csak az erdész ismert futtyére, mely a szórás idejét jelenti, sietnek elő minden oldalról futva és repülve. Október közepétől kezdve feloszlik a kolónia s az erdőbe szeledő fázánok a vágásokban felállított hintéseket keresik fel. — A vad tenyésztés tán szebb és erősebb példányokat ad kedvező időjárás mellett, de szám tekintetében mindig el fog maradni a mesterséges mögött.

Mesterséges tenyésztés mellett a fázán szelid és bizalmas lesz és kellő gonddal házi baromfivá idomítható. Tudok rá esetet, hogy a már hetek óta szabadjára eresztett kakasok a szüretelő asszonyokat a legimpertinensebb módon attaquirózták, a felett való haragjukban, hogy a fázános melletti szőlő termését, mely előbbi nekik természetesen legkedvesebb kiránduló-helyüket képezte, az orruk elől elviszik.

Ha egy ily állat már támadni is mer, ez a megsze idithetés biztos jele.

A maga nemében páratlan fázánpecsenye mindenesetre megérdemli a vesződséget s ha a fázánok veszekedő természetük miatt a többi baromfi közt nem is tarthatók, bizonyos helyeken és bizonyos körülmények között házi tenyésztésük is jutalmazó lehet.

Dr. Sz. F.

A legtöbb tenyésztő arra törekszik, hogy tenyészkakas és tenyésztyuk teljesen kifogástalan és erős rajzu nyakékkal birjon. Ezen törekvés eredménye, hogy oly ritkán találunk kifogástalan fehér hátú világos Bráhmákat. A világos Bráhmáknál kifogástalan kiállítási állatok ritkán fognak kitűnő tenyészállatoknak bizonyulni, melyek hiba nélküli ivadékokat nemzenek.

Arra is kell ügyelnünk, hogy az állatok pehelyzete ne legyen tiszta hófehér, mert fehér pehelyzetű világos Bráhmák ritkán szolgáltatnak kifogástalan színezetű utódokat.

Vége rendkívül kell figyelni arra, hogy tenyészállataink taraja kifogástalan legyen, mert egy rossz tulajdonság sem öröklődik oly könnyen át, mint a taraj hibái. Tenyésztyuk erre kellő súlyt nem fektetnek, miből magyarázható, hogy gyakorlatlót szem alig talál kifogástalan taraju Bráhmákat

Beivinkler Vilmos és Koppély Géza.

(Vége következik.)

A tojásról.

A fejlődéstani kutatások már a század elején kiderítették, hogy a pete, melyből az állati szervezet felépül, egy egyszerű sejt (*Schwann, Schleiden*) s csak később az oszlás folytán lesz abból több sejt, vagyis egy sejthalmaz, a miből az egyes szervek, illetőleg a magasabb rendű állat kifejlődik.

A összehasonlító vizsgálatok azt is megállapították, hogy a petesejtnak eredeti szervezete valamennyi állatnál olyan egyforma és egyszerű, hogy nem lehet közöttük semmi lényeges különbséget felfedezni. Ha tehát a petéket ott vizsgáljuk meg, a hol azok keletkeznek, vagyis a nőnemű állatok petefészkeiben, akkor azok életüknek első szakában mindig egyformák, vagyis egyszerű, gömbölyded, mozgékony, burokkal nem bíró sejtek s csak sejtmagból és protoplazmából állanak. A sejtet magát petesejtkéregnek nevezik, magvat pedig csirahólyagnak, miután többnyire hólyagszerű képlet, melynek közepén mint más sejteknek magvában is, egy harmadik testecske, a magosa foglal helyet, a mit a petében csirafoltnak mondatnak. Egyes petesejtekben ezenkívül még egy kis pontocska: a csirapont látható. Ugy lát-szik azonban, hogy ezen két utóbbi képletnek csak alárendelt jelentőségük van, ellenben a petesejt és a csirahólyag fontos alkotó részei a petesejtnak (*Häckel*).

Az alsóbb rendű állatok közül egyeseknél a peték egészen a megtermékenyítésig megtartják eredeti alakjukat, a legtöbbnél azonban tápanyagok rakodnak beléjük és a peték hártyszerű burkot kapnak, a melyben igen finom kis csatornák vannak, a magesjtek behatolására.

Eredetileg tehát a madarak tojásai az emlősök petéivel minden tekintetben megegyeznek, később azonban az előbbieket gyorsan növekednek és átalakulnak a tojásnak sárgájává. Ilyenkor a csirahólyag egészen a felületre kerül, egy kevés világosabb anyagba van beágyazva s kerekded fehér foltnak tűnik fel. Ebből egy vékonyabb köteg benyulik egészen a közepéig, a hol aztán gömbölyű képletté duzzad. Kivülről finom szerkezet nélküli hártya veszi körül a tojás sárgáját.

Gegenbauer nézete szerint a tojás még ilyenkor is egyszerű sejt, ámbar a nagyobb madaraknál több centiméter annak átmérője, — mihelyt azonban megtermékenyül, a csirahólyag ismételt oszlása folytán számos magga lesz és oszlik az azt körülvevő protoplazma is. Az a tojás, melyet tápszer gyanánt használunk már sok sejttü test.

A petefészkekből kiváló tojás a vezetékben termékenyül meg és a vezeték fala által kiválasztott fehérjereteg veszi körül, melynek külső része a petevezetékben való előrehaladása közben hártyszerű burokká szárad be, miután a fehérje gyorsan megolvad, ha más test határolja (*Bonnet*).

Ebben az állapotban nagyon hasonlít a madártojás a hullóknak, pl. a teknős békának tojásaihoz.

A petevezeték legelső részének, az úgynevezett tojástartónak nyálkahártyáján számos bolybot és kiemelkedést lehet látni, a melyek mézstejszerű folyadékot választanak el, a mi aztán a beszáradt fehérjéből keletkező héjra rakodik. Eleinte csak egyes kristályok rakodnak le, a melyek aztán gyorsan növekednek s létrejön a fehér, sárgás vagy barnás színezetű meszes tojáshej.

Azonban nem mindig keményedik meg a héj s különösen a nagyobb tyukfajták, a tollas-lábu ázsiai tyukok és a kövér állatok elég gyakran tojnak lágy héjú tojásokat. Az ilyenek aztán alig értékesíthetők, mert sem eltartásra, sem pedig szállításra nem alkalmasak. De ezen két hátrányos körülménynél is nagyobb baj az, hogy a tyukok csipdesik, sőt meg is eszik az ilyen tojásokat s könnyen hozzászoknak a tojáséveshez, a mi aztán tetemes kárt okoz.

Legtöbbnyire a tulságos etetés az oka a héj hiányos elmeszesedésének, de más okból is eredhet az p. o. ha a tyukokat szűk helyre zárják, a hol mézstartalmu anyagok nincsenek s hiányzik az a takarmányból is, vagy ha a petevezetékben gyuladás van, akkor a héj szintén lágy.

A meszes héjnak szerkezetében még más eltérések is észlelhetők s nem tartozik a ritkaságok közé az olyan tojás sem, melynek külseje egyenetlen, ránczos, szemcsés vagy pedig érdes szemölcsökkel borított, a mi a héjba történt tulságos mézlerakódás következménye. Előfordul az is, hogy egy tojásnak több héja van, a melyek rétegzetesen borítják egymást. Ilyen torzképződést irt le *Schumann*, a ki boncsoláskor egy tyuknak petevezetékében 14 cm. hosszú tojást talált, melynek 15 burka volt. *Ziirn* is vizsgált két ilyen torzképződést; az egyik 212 gr. súlyu s 27 cm. hosszú, a másik 376 gr. súlyu és 35 cm. hosszú volt.

Ha nagyítóval vizsgáljuk a tojásnak normá-lisan képződött meszes héját, akkor számtalan elágazó csatornát látunk benne, melyek szabadon nyílnak a héjnak belső és külső felületén s a levegő kicserélésére hivatják. Ebből magyarázható meg aztán az is, hogy míg friss állapotban a tojás héját egészen kitölti a tartalom, addig később a tompább csucsának megfelelőleg levegővel telt tér van, a mely úgy jön létre, hogy a viz-tartalom elpárolgása folytán sorvad a fehérje és behuzza magával a héjnak belső lemezét.

A levegő cserének nagyon fontos szerepe van az ébrény fejlődésében, mert a fényázzal bekenet tojásokban a fejlődés csak addig halad, míg az említett üregben levegő van, ha ez azonban felhasználott, akkor a fejlődés megakad és az ébrény elhal. Ellenben ha a mázat helyenkint lekaparjuk, akkor a levegő újra bejuthat a héjon át és az ébrény fejlődése tovább halad.

A meszes héjnak említett csatornáin át a levegővel együtt bejuthatnak a tojásfehérbe bakteriumok is, melyek a tenyésztésre kedvező talajtelve, gyorsan szaporodnak és a tojás elromlik. Rendes körülmények között azonban ez csak ritkán történhetik meg, mert valamennyi kis nyílás duzzadó hártával van kibélelve, a mely idegen anyaggal érintkezve, a pórusokat elzárja.

De penészgombák és rothadási bakteriumok még másképen is juthatnak a tojásba, mert a fertőzés a petevezetékben is létrejöhet. A pete-vezetékbe került gombák a kemény héjjal még nem bíró tojásba könnyen betelepülnek s ott elszaporodva, bomlást okoznak, melyre jellemző a kellemetlen szag.

A rothadást okozó szervezetek közül különösen a *Bacterium termo* észlelhető gyakran a tojásokban s ilyenkor sárga és zöldes foltok láthatók a fehérjében, a mely kellemetlen szagu s közömbös vagy savi hatású; a sárgának burka ellágyul, elvékonyodik, zavaros s a sárga maga feketés tömeggé lesz. A fehérje szintén zavaros folyadékká lesz később s a fejlődő gázok által okozott feszülés folytán a porusokon is szivárog ki kevés a folyadékból, a héj fekete és könnyen megreped.

A *bacillus subtilis* szintén előfordul a tojás-ban s hasonló bomlási folyamatokat okoz abban,

csak hogy ilyenkor a fehérje sűrűn folyó, nyálkás, savanyu hatású régi sajtra emlékeztető szaggal bír. *Bollinger*-nek sikerült rothadó anyagnak a petevezetékbe fecskendezésével mesterségesen is előidézni a tojások fertőzését s ilyenkor is elrothadt azoknak belső része.

Ha a héjon repedések vannak, akkor a gombák még könnyebben bejutnak a fehérjébe, hogy ott létrehozzák az említett elváltozásokat.

Legújabb időben arra az érdekes eredményre vezettek a kísérletes vizsgálatok, hogy a szárnyasoknak gümőkórja, a melyet az emberek és emlős állatok gümőkórjával azonosnak tartottak, veszületett betegség s minden valószínűséggel a petébe jutott baktériumok hozták létre a kikelt szárnyasok szerveiben. *Baumgarten* és *Mafucci* vizsgálataiból tudjuk, hogy a tojásokat mesterségesen fertőzni lehet a szárnyasok gümőkórjának baktériumaival és az ilyen tojásból kikelt csirke pár hét, vagy legkésőbb pár hónap múlva ezen betegség jellemző tünetei között pusztul el és szerveiben mindég megtalálható a betegség fertőző anyaga, vagyis a bacillus.

Valószínű tehát, hogy a természetes uton történő fertőzés ez esetben is úgy történik mint a fentebb említett baktériumokkal, vagyis már a petevezetékben vándorolnak be a bacillusok a tojásba, vagy talán már a petefészekben is fertőzve vannak, a vérárammal odakerült baktériumokkal.

A penészgombák szintén az említett módokon vándorolnak be a tojásba, úgy látszik azonban, hogy a petefészekben való fertőzés igen kivételes, hanem inkább akkor jön az létre, ha nedves, dohos helyen tartják a tojásokat. Azelőtt a tojásokban talált penészgombákat különbözőeknek tartották azoktól az alsó rendű növényektől, a melyek más anyagok penészedését okozzák s azért nevezték el *Dactylium oogenum*-nak és *Torula oviculá*-nak, *Zimmermann* azonban kimutatta, hogy a tojás megpenészedését a legkülönbözőbb penészgombák okozhatják.

A porusokon át bejutott penészgombák első sorban is a tojás belső lágy burkán telepednek meg s rajta zöld, sárga vöröses vagy barna foltokat lehet látni, melyek mindinkább elterjednek s benyomulnak a fehérjébe is, mely később kocsnyaszerű tömeggé lesz s alakatlan darabokban környezi a sárgát, sőt kivételesen ez is elváltozik hasonló módon.

De nemcsak növényi, hanem állati élődiék is gyakran fordulnak elő a tyuktojásban. Első ízben a múlt század közepén (1749) *Hanow* talált a tojásban egy metelyfélet (*Distomum ovatum*), mely a tyukoknak és libáknak végbeleiben és petevezetékében tartózkodik s azóta már több ízben láttak különböző férgek a tojásokban. A többek között *Krabbe* orsóférget, a szárnyasok beleiben gyakran előforduló *Heterakis inflexa*-t, *Noll* galandférget.

Régebben az ilyen eseteket úgy magyarázták, hogy ezen élődiék a fehérjéből keletkeztek, ma azonban már tudjuk, hogy a belől jutnak a kloakába és innen a petevezetékbe, a hol aztán a fehérjéhez keveredve, bezáródnak a tojásba.

Sok esetben azonban fehérjealvadékokat tartanak a férgeknek s csak mikroszkópi vizsgálatkor derül ki a tévedés.

Podwyszołki két évvel ezelőtt coccidiumokat (a protozoákhoz tartozó állati élődiék) talált a fehérjében. Keményre főzött tojások fehérjén nem egyszer látott kékes vagy sárga-barna foltokat, melyek mikroszkóppal vizsgálva coccidiumoknak bizonyultak. A vizsgált tojások teljesen frissek voltak s mégis tartalmaztak élődiéket. Nyárban 10^{0/0} telen 2^{0/0} volt fertőzve.

Az élő szervezeteken kívül más élettelen tárgyak még gyakoribbak a tojásban. Különösen tollak, rovarok testrészei, apró kavicsok, homokszemek, szőrszálak találhatók a fehérjében, sőt *Leuckart* kávébabot is látott egy tyuktojásban. *Panum* meg látszólag rendszeren képződött tojásnak hegyesebb csucsán tölcseralaku kis nyílást talált, melyen át szaruszerű szálka nyult ki a tojás belsőjéből, a mi barna-vörös, kehelyalaku tokkal

állott összefüggésben. Ilyenek a petefészekben szoktak maradni, hogy ha egy tojás leválik, ez esetben azonban a tojással együtt az is leszakad.

Különösen érdekes az idevonatkozó esetek közül a *Panceri* megfigyelése, a ki strucztojásnak mikroszkópi vizsgálatokor a fehérjében, a sárgának a burkán és a héjban számos foltot látott, a melyek olyan sárga kvarczzemesekből állottak, a melyeknek az afrikai sivatag homokjában vannak. Ezek a szemcsék kétségtelenül a termékenyítés alkalmával jutottak a kloakába s onnan kerültek a tojásba. A kloakának és a petevezeték nyílásának egymáshoz való viszonyából könnyen megérthető, hogy a belől, vagy közvetlenül kívülről is bejuthatnak az idegen testek a petevezetékbe, hogy ott a fehérjéhez keveredve, a meszes héj betokolja azokat.

Véráladékot szintén nem egyszer láttak már tojásban, melyek mogyorónagyságuk is lehetnek s vagy a petének a petefészekről történő leszakadásakor jönnek létre, vagy pedig a petevezetékben keletkeznek.

De nem tartoznak a ritkaságok közé a torzképződésű tojások sem, melyeknél az alak, a nagyság vagy a belső szerkezet tekintetében látunk föltűnő eltéréseket.

Az orsóalaku tojások, a melyeknek mind a két végük elhegyesedik, elég gyakoriak, de ennek az elváltozásnak az ellenkezője is észlelhető, a midőn mind a két végük tompa és a tojás hengeres alakot vesz fel. Vannak azonkívül gömbölyű, megnyult és körtealakúak, sőt isméretesek lombikalaku torzképződések is, melyeknél az egyik csucs hegyesen ki van húzva s egyenes vagy hajlott, sőt néha csavarszerű. A vesealak úgy keletkezik, hogy az egyik oldalán behorpadás vagy behúzódás van, ha pedig két oldalon keletkeznek ilyenek, akkor piskótaalakkal bír; ez utóbbiakban a sárga és fehér állomány sokszor egészen külön van választva s csak egy vékony fehér köteg kapcsolja össze azokat. *Landois* a tojások torzképződéséről írott érdekes munkájában azt mondja, hogy az ilyen rendellenes alakulások leggyakrabban a lágy héjú tojásokon észlelhetők.

A nagyság tekintetében szintén lényeges eltérések fordulnak elő. A feltűnően kis tojásokat, melyek néha csak fehérjéből állanak, a nép kaka-tojásnak nevezi. Ezek a kis tojások vagy fiatal állatoktól vagy pedig olyanoktól származnak, melyeknek petefészke vagy petevezetéke beteg. Néha a tojástartóba jutott fehérjealvadék körül is keletkezik meszes héj s az ilyen tojásoknak soha nincsen sárgája.

A feltűnő nagyságú tojások többnyire kettősek. Ez a kettőzöttség többféle s egymásban vagy egymáson lehetnek a tojások. Ha egymásban vannak, akkor a két héj között többnyire fehérje van s csak a belső tojásnak van sárgája, de egy héjban is lehet két sárga. Vannak azonban hármas tojások is leírva, a melyek hosszában vagy szélességben voltak összetapadva, vagy pedig egy középpont körül csoportosultak.

Tavaszkor egymásután több kettős sárgájú tyuktojást kaptam, melyek mind ugyanazon állattól származtak.

Az összetett tojások úgy keletkeznek, hogy a petefészekről egyszerre vagy rövid időközben több pete válik le, a melyek aztán a petevezetékben egy közös fehérjeretébe és meszes héjba burkoltatnak be. *Dr. Rätz István.*

Vegyesek.

* **Tyukok telettetése.** Küszöbön a tél, mely időszak legjobban próbára teszi a baromfi-tenyésztésben való jártasságát a gazdasszonynak. A kacsák, ludak nem sok gondot okoznak, az etetésen, az ólak tisztántartásán kívül alig kell rájuk gondot fordítani. A leghidegebb időben, fagyban, hóban kieresztheti őket a tenyésztő a szabadba (sőt ki is kell eresztenie ketreczeikből naponta kétszer!), a nélkül, hogy betegség lenne következménye a «kimenő»-nek. A kényes pulyka is meghuzódik békésen enyhe óljában s fogyaszti

az eleje tett eleséget. A baromfiosztály legfőbb eleme telen a tyuk. Tavasszal, nyáron, ősszel elkapirgál naphosszat a trágyadombon, réten, tarlón, de a szigorubb időjárás bekövetkeztével tehetetlen, kényes baromfi válik belőle. A legtöbb tyukbetegség is téli időjárás alkalmával lép fel. A hasmenés, dugulás, lábelfagyás napirenden vannak telen a tyukoknál s elé a tenyésztőnek fél napi gondatlansága arra, hogy ezek egyike-másika bekövetkezzék. Fődolog mindenestre a tisztán tartott, enyhe meleg ól és a változatos takarmányozás, hogy tyukjaiban károkat ne szenvedjen a tenyésztő a téli idő alatt. Egy tenyésztő száz darab tyukjának telettetésénél a következő etetési rendszert követte. Reggel 4 liter tengerit adott nekik s langyos vizet eléjük. Délben főtt s pépszerűleg összetört burgonyát. Estefelé 6 liter buzaocsut, s mi sem természetesebb, hogy minden etetés alkalmával kellő mennyiségű vizet is tett eléjük. Minden másnap a buzaocsu helyett este tengeridarát korpával s egy kanálnyi paprikával összekeverve tett a tyukok elé. Enyhébb időjárás alkalmával kétszer napjában kieresztette őket a baromfiudvarra, s hogyha a tyukok nem is találtak enivalót, de a kavicsok és fahulladékokban kielégítették tojásképzésre igényelt mérszükségletüket. Nagy havazás vagy erősebb fagy idején nem eresztette ki a tyukokat a szabadba. A teletetés e módjának alkalmazásával említett tenyésztőnek 100 tyukja közül csak hat darab hullott el, dacára annak, hogy a hideg téli időszak majd négy hónapig tartott.

* **Ludak hizlalása Pomerániában.** Poroszországnak, a füstölt liba-mellekről híres e tartományban a ludakat szabadon hagyják járni, mintegy 100 negyszög méternyi, elkerített helyen. Ily helyeken könnyebb a kezelés és a mozgás és tisztaság a ludak étvágyát is fokozza. A sötét helyen, szűk kalitkában hizlalt ludak husának és zsirjának minősége egyirányt szenved, hasonlóképpen a tollaké is a tisztatlanság miatt. Legjobb hizlalo eleségnek a jó nehéz zabot tartják, hanem ez nagyon drága. Legcélszerűbb az első nyolcz nap alatt szétzuzott sárgarépból és burgonyából álló keveréket etetni. A vályukba néhány borsó szemet is dobnak. Nyolcz nap elteltével sokáig főzött, de kihűlt árpát etetnek a ludakkal négy napon keresztül s a tizenkettedik nap után árpadarát, zuzott burgonyával keverve. Ismét nyolcz nap múlva annyi borsót adnak az itató vályuba, hogy a ludak jól megáztatott állapotban kapják. Ez az eleség igen jónak bizonyult. Az így hizlalt ludak, szebb és értékesebb tollat, szilárdabb, izletesebb húst és sok kitűnő zsírt szolgáltatnak.

* **A gödöllői királyi vadaskert fázánosa.** A gödöllői királyi udvar vadaskertje részére a múlt évben hozott az udvari fővadászhivatal királyfázánokat Bécsből. Még eddig ezekre nem vadásztak Gödöllőn, mert az állomány csekély; dacára annak, hogy új otthonukban ép oly jól érzik magukat, mint a prémesfázánok, mégis lassan szaporodnak. A monostori fázánosban a királyfázánok közül néhány még egészen a szabadban tartózkodik, még az etetőhelyre sem igen megy. A múlt hónapban hét nőstény (2 öreg 5 fiatal) prémes fázánt fogtak be 8 nőstény királyfázánal együtt. Gyönyörű látvány ezeket a diszes madarakat rácsos kamrájukban látni, hol kevélyen, méltóságát teljesen sétálgatnak 2^{1/2} méter hosszú farktollazatukkal. A király-fázán erdei madár, mely szereti a sűrű, lombos erdőt, magas fasudarakat, de a mezőre nem megy, mint a közönséges prémes fázán. Mint haljuk, Monostor-szigeten a vadpulykák is szaporodnak, már épugy repülnek, mint a fázánok s a legutóbbi udvari vadászat alkalmával négy darab esett zsákmányul.

As orsz. magyar gasd. egyesület tulajdona.

K

Az országos m.
N.
Egész évre 10

Közleménye

Az állatten

Az orsz. m.
4-en *Pirkner*
Jelen voltak:
Hutyra Ferenc
Pál, Löcherer
Jenő dr., Rub
egyesületi tiszti
igazgató, *Baro*
kárók, ifj. *Pa*

Tomay
a szakosztály
Jánost a jelen

A szakos
választja elnök
nek pedig *Reu*

X.
Szilassy e
minisztériumna
által a jövő év
állatvásár költs
nyozását helye
vásár teljesen
X. tenyészállat
utján a követk
may *Béla*. *T*
Sándor, Bosán
Ferencz dr., I
ner János, Ré
Serák Károly,
Tolnay Lajos.

A tenyész
nézve a szako
tavasszal lehe
tavasszal birn
adó tenyészáll
tokat beszerző
tüket fedezni.
idejét a jövő é

Megállapít
állatvásár terv
a következőkb

Az állatol
állapított meg,
eddig szokásba
gyenek a szar
a mely csoport
portőrökkel sze
gáljon.

A díjak

„A
legjobb fer
hatásosabb